

خالىس ئىبادەت ۋە ئىمام ـ خاتىپلار ئەجرى

مەجىت ئىسلام دامولا ھاجى

بىسمىللاھىر رەھمانىر رەھىم

مۇقەددەس ئىسلام دىنىمىزدا بەلگىلەنگەن ئىبادەتلەرنى ئادا قىلىش مۇسۇلماندارچىلىقنىڭ ئىپادىسى، شۇنداقلا ئىمانىنىڭ مېۋىسى، جەننەتكە كىرىشنىڭ ۋاستىسى، ئەمما قىلغان ئىبادەتلىرىمىز چوقۇم خالىس، ساپ بولۇشى شەرت.

ئاللاھ تائالا «قۇرئان كەرىم»دە مۇنداق دەيدۇ:

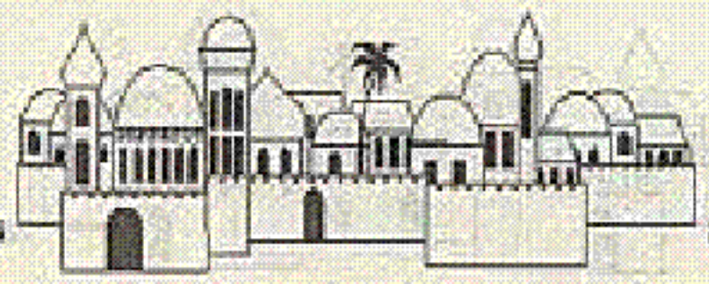
ساڭا بىز بۇ كىتابنى ھەقىقەتەن ھەق بىلەن(يەنى ھەقىقەتنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ھالدا) نازىل قىلدۇق، دىنىڭنى شېرىكتىن(ۋە رىيادىن) ساپ قىلغىنىڭ ھالدا ئاللاھقا ئىبادەت قىلغىن. بىلىڭلاركى، (شېرىكتىن ۋە رىيادىن)ساپ دىن ئاللاھقا خاستۇر.

ـــسۈرە «زۇمەر» (39 ـ سۈرە)، 2ـــ3 ـ ئايەتلەر

بۇ ئايەتتىكى "ساپ" دېگەن سۆز بولسا، ئاللاھقا قىلىنغان ئىبادەتلەر شېرىكتىن، رىيادىن، دۇنيالىق پايدا ـ مەنپەئەت ۋە تۆرلۈك غەرەزلەردىن ساپ بولۇشى كېرەك دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئىبادەت قىلغاندا دۇنيا تەئەللۇقاتىدىن ئالاقىنى ئۈزگەن ھالدا پەقەت ئاللاھ رىزالىقىنى دەپلا ئىبادەتلەرنى خالىس قىلىشىمىز كېرەك.

بەزى جايلاردا ئۆزۈندىن بېرى داۋاملىشىپ كېلىۋاتقان ئىبادەتلەرنىڭ ساپلىقىغا تەسىر يەتكۈزىدىغان قىسمەن ئەھۋاللار مەۋجۇت. مەسىلەن: مېيىت نامازلىرىدا، رامىزان ئېيىدا ئوقۇلىدىغان خەتمە تەراۋىھلاردا ئىمام ـ قارىيلارغا جايلارنىڭ ئادەتلىرى بويىچە ئوخشىمىغان دەرىجىدە ھەق بېرىلىدىغان ئەھۋاللار بار. بۇ ھەقلەر گەرچە مېيىت نامىزى چۈشۈرۈش ھەققى ۋە خەتمە تەراۋىھ ئوقۇش ھەققى دېيىلمىگەن تەقدىردىمۇ باشقا ۋاقىتتا بېرىلمەي پەقەت مۇشۇ خىل ئىبادەتلەردىن كېيىن بېرىلگەن بولغاچقا، بەزىبىر ئىبادەتكە ھەق ئالغانغا ئوخشاپ قالىدۇ ـ دە، ئاللاھ تائالانىڭ:"دىنىڭنى شېرىكتىن(ۋە رىيادىن)ساپ قىلغىنىڭ ھالدا ئاللاھقا ئىبادەت قىلغىن" دېگەن بۇيرۇقىغا ۋە ئۆزىمىزنىڭ بۇ ھەقتىكى تەشۋىقاتىغا ئۇيغۇن كەلمەي قالىدۇ. ئەبۇ ھۇرەيرە(ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن)

ئەۋلاد گۈزۈپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: ”مۇسۇلماننىڭ مۇسۇلمانغا بەش ھەققى بار: سالام قايتۇرۇش، كېسەل يوقلاش، جنازىغا ئەگىشىش، چاقىرغۇچىغا ماقۇل بولۇش، چۈشكۈرگۈچىگە دۇئا قىلىش“ (بۇخارى، مۇسلىم رىۋايەت قىلغان).

ھەدىسنىڭ مەزمۇنىدا مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆزئارا مۇشۇ ھەقلەرنى بەدەلسىز ياكى ھەقسىز ئادا قىلىشى ۋاجىپ دېگەن ئۇقۇم روشەن بايان قىلىنغان. مېيىت نامىزى ئوقۇش، ئۇزىتىش، دەپنە قىلىش ئىشلىرى ھەدىستە دېيىلگەن ھەقلەردىن بولۇپ، مۇسۇلمانلار بۇ ھەقلەرنى چوقۇم خالىس ئادا قىلىشى، ھەدىس شەرىفىنىڭ روھىغا ئەمەل قىلىشى، ئىبادەتلەرنى پەقەت ئاللاھ رىزالىقى ئۈچۈن قىلىشى كېرەك.

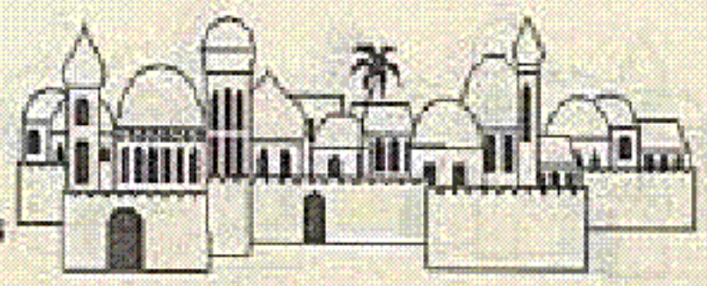
مېيىت نامىزى ئوقۇش پەرز كۇپايە، خەتمە تەراۋىھ ئوقۇش سۈننەت بولغان ئىبادەتلەردۇر. بىز بۈنىڭدىنمۇ مۇھىم بولغان كۈندىلىك بەش ۋاق پەرز نامازنى، شۇنداقلا جۈمە نامىزى ۋە ئىككى ھېيىت نامىزىنى ئوقۇيمىز. بىراق مۇشۇ نامازلاردىمۇ ھەق ئېلىش-بېرىش ئىشلىرى بولمايدىغۇ؟ بىز مۇسىبەت قايغۇسىدا تۇرۇۋاتقانلاردىن پايدىلىنىش ئەمەس، بەلكى ئۇلارغا خالىس ياردەم قىلىشىمىز، روھىي تەسەللي بېرىشىمىز، ئاش-تائام يېگۈزۈپ ئۇلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشىمىز كېرەك. ئادەم ئۆلگەندىن كېيىن تەبىئىي ھالدا ئۇنىڭ مال-مۈلكى ۋارىسلىرىنىڭ مۈلكىگە ئايلىنىپ كېتىدۇ، ۋارىسلار كۆپ ھاللاردا يېتىملەر بولىدۇ، بۇ مالىلاردىن مېيىت نامىزىدا ئىشلىتىش توغرا بولمايدۇ. ئاللاھ تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ:

زۇلۇم قىلىپ يېتىملەرنىڭ مال-مۈلكىنى(ناھەق) يەۋالىدىغانلار، شۇبھىسىزكى، قورسىقىغا(قىيامەت كۈنى يېنىپ تۇرىدىغان) ئوتنى يەۋالغان بولىدۇ، ئۇلار يېنىپ تۇرغان ئوتقا(يەنى دوزاخقا) كىرىدۇ.

سۈرە«نىسا»(4-سۈرە)، 10-ئايەت

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:”ھالاك قىلغۇچىدىن ساقلىنىڭلار“ دېگەن، ئۇنىڭ بىر مەزمۇنى يېتىملارنىڭ مېلىنى ناھەق يەۋېلىشتۇر. ئەلۋەتتە كىشىلەرنىڭ ئۆيىدە قۇرئان تامام قىلغاندا، ئايىتى شىفا ئوقۇغاندا، نىكاھ ئوقۇغاندا ساھىبخانىنىڭ ئىختىيارلىقى بىلەن قىلغان كۆڭۈل سۇۋغىسى قوبۇل قىلىنسا بولىدۇ. ئىبنى ئابباس(ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن)دىن رىۋايەت قىلىنغان ھەدىستە ئېيتىلىشىچە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىدىن بىر جامائە(ئەتراپىدا ئائىلە ئۇلتۇراقلاشقان) بىر سۇ بويىدىن ئۆتتى. ئائىلىلىكلەر ئارىسىدا چايان چېقىۋالغان بىرسى بار ئىدى. سۇ ئەھلىدىن بىر كىشى ساھابىلارنىڭ قېشىغا بېرىپ:”سىلەرنىڭ ئىچىگلاردا دۇئا ئوقۇيالايدىغان كىشى بارمۇ؟ سۇ ئەھلى ئىچىدە چايان چېقىۋالغان بىر كىشى بار ئىدى“ دېدى. ساھابىلاردىن بىر

ئەۋلاد گۈزۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

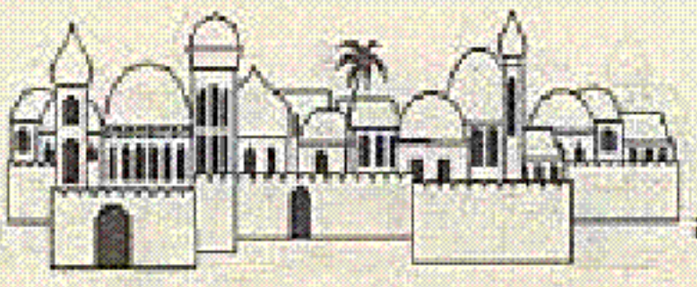

كىشى بېرىپ بىر قانچە قويغا دېيىشىپ سۈرە «فاتىھە»نى ئوقۇدى، كېسەل ساقايدى. ئۇ قويلارنى ساھابىلارنىڭ قېشىغا ئەكەلدى. ساھابىلار بۇنى كەرەپ كۆرۈپ:"سەن ئاللاھنىڭ كىتابىغا ئەجرى ئالدىڭ" دېدى. ئۇلار مەدىنگە كېلىپ رەسۇلۇللاھقا:"ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى، ئۇ ئاللاھنىڭ كىتابىغا ئەجرى ئالدى" دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام :"سىلەر ئەجرى ئالغان نەرسىنىڭ ئەڭ ھەقلىق بولغىنى ئاللاھنىڭ كىتابىدۇر" دېگەن(بۇخارى رىۋايىتى). يەنە بىر رىۋايەتتە ئېيتىلىشىچە، بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:"سىلەر توغرا قىلدىڭلار، تەقسىم قىلىڭلار ۋە ماڭمۇ سىلەرنىڭ قاتارىڭلاردا بىر ئۈلۈش بۆلۈپ بېرىڭلار" دېگەن. باشقىلارنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن ئېلىپ بېرىلغان يۇقىرىقىدەك پائالىيەتلەردە ئاتىغان كۆڭۈلنى قوبۇل قىلىشقا بۇ ھەدىسنىڭ مەزمۇنى ئاساس بولالايدۇ.

توي قىلىش بولسا، مەلۇم ئىقتىساد چىقىم قىلىش ئارقىلىق تاماق تەييارلاپ، ئۇرۇق ـ تۇغقان، يۇرت ـ جامائەتلەرنى چاقىرىپ، تاماغا تەكلىپ قىلىپ، ئۆزلىرىنىڭ توي خۇشاللىقىنى ئىزھار قىلىش، بولۇپمۇ ئاللاھنىڭ بۇ كاتتا نېمىتىگە تەشەككۇر بىلدۈرۈشنى مەقسەت قىلىدۇ. چاقىرىلغان مېھمانلار قاتاردا نىكاھ ئوقۇغۇچىمۇ بار. شۇڭا مېھمانلارنىڭ ھۆرمىتىنى قىلىش، بولۇپمۇ ئەھلى ئىلىملەرنىڭ ھۆرمىتىنى قىلىش ئۆزىمىزنىڭ ھۆرمىتىنى قىلغانلىق بولىدۇ. توي خېتى ئېلىپ بولغاندىن كېيىن بىر مۇنچە پۇل خەجلەپ توي قىلغان قىز-يىگىتلەر ئىسلام دىنىمىزدا پەقەت نىكاھ ئوقۇلغاندىن كېيىنلا بىر-بىرىگە ھالال بولىدۇ. شۇڭا نىكاھ ئوقۇغۇچىغا بېرىلگەن سوۋغىمۇ ئەلۋەتتە ئۇنىڭ ھۆرمىتىنى قىلغانلىق بولىدۇ.

ئىمام ـ خاتىپلارنىڭ، مۇئەززىنلەرنىڭ ۋە مەسچىت خادىملىرىنىڭ تۇرمۇشىدا قىيىنچىلىق بولسا، جامائەتلەر ياردەم بېرىدۇ. چۈنكى ئىمام ـ خاتىپلارنىڭ مۇتلەق كۆپ ۋاقتى جامائەتلەرنىڭ نورمال دىنىي پائالىيەتلىرىگە رىياسەتچىلىك قىلىش، مېيىت ئۈزىتىش، نىكاھ قىلىش ۋە توي ـ تۆكۈن، نەزىر ـ چىراغلارغا بېرىش قاتارلىق مۇسۇلمانلار جامائىتىنىڭ ئىشلىرى بىلەن ئۆتىدۇ. ئۇلار يەنە تەشكىل ئۆيۇشتۇرغان تۇرلۈك يىغىنلارغا ۋە ئېكسكۇرسىيەلەرگە بارىدۇ. قىسقىسى، ئۇستىدىكى مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلىدۇ. بۇنداق چاغلاردا ئۆزىنىڭ ۋە ئائىلىسىنىڭ تۇرمۇش مەسىلىسىنى تولۇق ھەل قىلىشقا ۋاقتى يېتىشمەي قالىدۇ. ئەگەر يۇقىرىقى پائالىيەتلەردىن بىرەرسىگە قاتناشمىسا ئۇلار ۋەزىپىسىنى ياخشى ئورۇندىمىغان بولىدۇ. شۇڭا جامائەت ئۆزلىرىنىڭ ئىمام ـ خاتىپلىرىنمۇ ئويلىشى، ئىمام ـ خاتىپلارمۇ ئۆزلىرىنىڭ جامائىتىنى ئويلىشى، ئۆزئارا ھەمكارلىشىپ ئىناق بولۇپ ئۆزلىرىنىڭ دىنىي ئىشلىرىنى ياخشى ئېلىپ بېرىشى كېرەك.

ئەۋلاد گۈزۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ھەدىس رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دېگەن: ئەبۇ بەكرى سىددىق رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خەلىپىلىككە تەينىلەنگەن ۋاقىتتا مۇنداق دېگەن:"ھەقىقەتەن مېنىڭ تىجارىتىم ئائىلەمنىڭ تۇرمۇشىنى قامداشتىن ئاجىز كەلمەيدىغانلىقىنى قۇرئىم ئەلۋەتتە بىلدى. مەن مۇسۇلمانلارنىڭ ئىشىغا مەسئۇل قىلىندىم. ئەمدى ئەبۇ بەكرىنىڭ ئائىلىسى مۇشۇ مالدىن(يەنى بەيتۇل مالدىن) يەيدۇ ۋە ئۇنىڭ بىلەن مۇسۇلمانلار ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ"(بۇخارى رىۋايىتى). ئىبنى سەئدى ئىشەنچلىك ھەدىس رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:"ئەبۇ بەكرى خەلىپىلىككە تەينىلىنىپ ئەتىسى ئەتىگەندە تىجارەت قىلىدىغان رەختلەرنى بېشىغا ئارتىپ بازارغا باردى. بۇ ۋاقىتتا ئۆمەر ئىبنى خەتتاب ۋە ئۇبەيدە ئىبنى جەررام ئەبۇ بەكرىنى ئۇچرىتىپ قېلىپ:'سەن مۇسۇلمانلارنىڭ ئىشىغا ئىگە قىلىنغان تۇرۇپ بۇ يەردە نېمە ئىش قىلىۋاتسەن؟' دېدى. ئەبۇ بەكرى:'ئۇنداقتا ئائىلەمگە نەدىن تائام بېرىمەن؟' دېدى. ئۇلار:'ساڭا(تائام) بەلگىلەپ بېرىمىز' دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئەبۇ بەكرىگە ھەر كۈندە يېرىم قوي بەلگىلەپ بەردى(بۇنىڭغا ساھابىلار بىرلىككە كېلىپ ئىجماڭ قىلغان). شۇڭا جامائەت قېيىنچىلىقى بار ئىمام-خاتىپلارنىڭ تۇرمۇش مەسىلىسىنى توغرا ئۇسۇل بىلەن ھەل قىلىپ ئۇلارنىڭ خاتىرجەم ھالدا ئۆزلىرىنىڭ نورمال دىنىي پائالىيەتلىرىگە ياخشى رىياسەتچىلىك قىلىشى ئۈچۈن شارائىت يارىتىپ بېرىدۇ. دىنىي زاتلارمۇ ۋەزىپىلىرىنى ياخشى ئادا قىلىش بىلەن بىرگە، ئارتۇقچىلىقىنى جارى قىلدۇرۇپ، مۇمكىنقەدەر ئۆزلىرىنىڭ تۇرمۇشىنى ئۆزلىرى قامدىشى، ئۆز ئەمگىكىگە تايىنىپ ئىگىلىك يارىتىشى كېرەك. ھازىر كۆپ ساندىكى دىنىي زاتلىرىمىز ئۆزىنىڭ ھالال ئەمگىكى بىلەن تۇرمۇشىنى خاتىرجەم ئۆتكۈزمەكتە. بەزىلىرى تېخى ئىگىلىك يارىتىپ ئۆز ئېھتىياجىدىن ئېشىپ، ساخاۋەت قوللىرىنى ئېچىپ ئەتراپىدىكى موھتاجلارغا ياردەم قىلماقتا. مانا بۇلار بىز پەخىرلىنىدىغان دىنىي زاتلاردۇر. مۇقتاد ئىبنى مەئدىكەرەبە(ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن) رىۋايەت قىلغان ھەدىستە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **"كىشىنىڭ ئۆز ئەمگىكە تايىنىپ يېگەن تامىقى ئەڭ ھالال تامىقتۇر. ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى داۋۇد ئەلەيھىسسالام ئۆز ئەمگىكە يۆلىنىپ ياشايتتى"**(بۇخارى رىۋايىتى).

دىنىمىزدا كۆرسىتىلگەن ئەڭ ياخشى تائام ئۆز ئەمگىكى بەدىلىگە كەلگەن تائامدۇر. بىز مۇشۇنداق ئەڭ ياخشى تائامنى يېيىشىمىز كېرەك.

ئەۋلاد گۈزۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى